

САХА ОЛОХ

Чурапчыга күн тахсар!

12+

2014 СЫЛ
ОЛУННУ
20
КҮНЭ
ЧЭППИЭР
№ 23-24
(10051-10052)

НАҔЫАТ 1951 СЫЛ АЛТЫННУЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Россельхозбанк извещает

КРЕДИТНЫЙ ПОРТФЕЛЬ -16,2 МЛРД. РУБЛЕЙ

По итогам 2013 года Якутский региональный филиал ОАО "Россельхозбанк" увеличил кредитный портфель до 16,2 млрд. рублей. В частности, кредитный портфель юридических лиц достиг 10,4 млрд. рублей, физических лиц - 5,7 млрд. рублей.

Якутский региональный филиал сохраняет ведущие позиции по основным направлениям банковской деятельности. По данным Национального банка Республики Саха (Якутия) доля кредитных вложений филиала в банковском секторе составила более 20%.

В наступившем году Россельхозбанк продолжит оказывать эффектив-

ную поддержку аграриям, в том числе расширять продуктовую линейку кредитования для сельхозпроизводителей.

Кроме того, филиал наращивает объемы кредитования физических лиц. Розничный кредитный портфель филиала превысил 5,7 млрд. рублей, увеличившись с начала 2013 года на 30% или 1,4 млрд. рублей. Наибольшую часть розничного кредитного портфеля составляют потребительский кредит, ипотечные кредиты и кредиты гражданам, ведущим личное подсобное хозяйство.

Значительно вырос объем вкладов населения, увеличившийся с начала

2013 года на 15%, и составил 1,6 млрд. рублей. За 2013 год в банк было открыто 300 тысяч новых вкладов. Особой популярностью пользовались вклады "Пенсионный", "Управляемый" и "Классический".

На сегодняшний день число клиентов банка по Республике Саха (Якутия) достигает более 105 тысяч человек, за 2013 год количество клиентов увеличилось на 16 тысяч.

"Ключевым фактором доверия клиентов к банку в республике стали индивидуальный подход, партнерские отношения при решении их финансовых задач, большая и многофункциональная линейка банковских продуктов, которая отвечает всем потребностям клиентов. Первоочередными задачами для филиала остаются сохранение сотрудничества с существующими заемщиками и привлечение новых на-

дежных клиентов, а также поддержание высоких конкурентных позиций на рынке финансовых услуг Якутии", - прокомментировал директор Якутского филиала Александр Киров ОАО "Россельхозбанк".

ОАО "Россельхозбанк" - острая национальная кредитно-финансовая система обслуживания агропромышленного комплекса России. Банк создан в 2000 году и сегодня является ключевым кредитором АПК страны, входит в число самых крупных и устойчивых банков страны по размеру активов и капитала, а также в число лидеров рейтинга надежности крупнейших российских банков. В собственности государства находится 100% акций банка. ОАО "Россельхозбанк" обладает второй в России филиальной сетью по всей территории страны, объединяющей свыше 1500 точек продаж.

Тыа хаһаайыстыбата

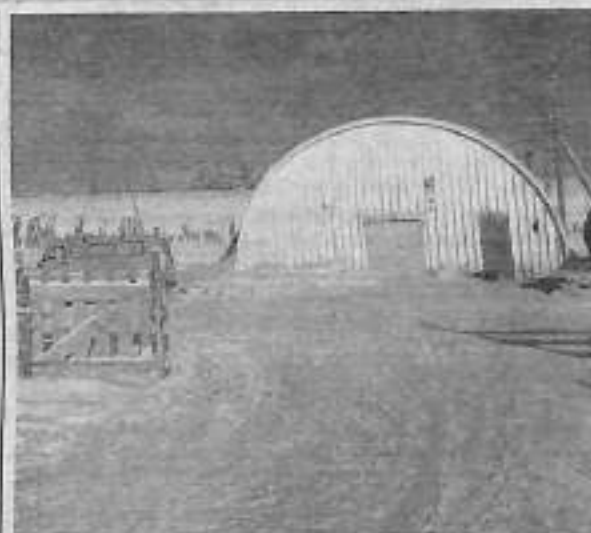
2014 сыллаабы ҮЛЭ БЫЛААНА

2014 сыллаахха улууспуттар тыа хаһаайыстыбатын үлэлэригэр былааннар бигэрэтилиннилэр. Былааннар теһэ сүөһүлээхпитигэр, сыгылаахпыттар, ыһык сирдээхпитигэр олохуран ыһылыннылар. Ол курдук, ыһык сүөһү ахсаана 9106, сыгы 14500, сибииння 750 төбө буолуоҕа. Эти 3285 тоннаны, үтүү валовыйынан 17395 тоннаны туттарылыахтаах, хортугонпуй

1010 тоннаны, оҕуруот аһын 770 тоннаны ыһылыахтаах. Билэр фуражнай ыһахтан 19010,3 кг үтүү ыһылыахтаах, билэр гектартан 74,3 центнер хортугонпуй, 71,8 центнер оҕуруот аһа (бааһынаттан), 6 центнер (тепличаттан) ыһылыахтаах. Государствоҕа 6900 тонна үтүү туттарылыахтаах. Бу былааннар нөһүлүктөрүнэн аттарылыбыттарын таблицаҕан көрүң.

	План на 2014 год	Алагарская	Базытская	Болотинская	Болотурская	Арылахская	Кытаахская
1. Посевная площадь с/х культур - всего, га	259	19	6	9	34	6	6
Картофель	136,00	4,9	4,1	7,1	10,4	2,0	2,3
Овощи открытого грунта	22,00	2,24	0,11	0,19	6,40	0,11	0,13
2. Выходное поголовье сельскохозяйственных животных:							
2.1. КРС, всего	22 357	889	1 106	576	1 033	895	1 025
в т.ч. коровы	9 106	368	459	357	721	418	366
2.2. Лошади, всего	14 600	756	328	872	1 270	721	866
2.3. Свиная, всего	750	351	95	21	56	13	19
3. Объем производства с/х продукции, тонн:							
3.1. Скот и птица (в живом весе)	3 285	144	107	149	234	135	184
3.2. Молоко	17 395	703	877	682	1 377	798	699
3.3. Картофель	1 010	36,4	30,5	52,8	118,9	14,9	17,1
3.4. Овощи, всего	770	96,1	11,9	12,7	114,1	24,7	29,7
в т.ч. овощи открытого грунта	158	16,1	0,8	1,4	46,0	0,8	0,9
овощи закрытого грунта	612	74,0	11,1	11,3	68,1	23,9	19,8
4. Качественные показатели сельскохозяйственного производства:							
Удой на 1 фуражную корову, кг	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3
Урожайность картофеля, ц/га	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3
Урожайность овощей о.г. и г.г.	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8
Урожайность овощей з.г. и з.г.м.	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
5. Объем государственных закупок							
Молоко коровье	6 900	279	348	270	346	317	277

Мугудайская	Ожуйтская	Солоньевская	Сытанская	Телейская	Хадарская	Хатылмынская	Хытхытская	Хонтогонская	Чамырская	Чурапчинская
13	18	11	21	8	8	10	8	26	11	49
7,0	7,5	8,8	10,0	2,5	4,0	4,8	3,5	21,5	6,2	23,8
0,27	2,74	0,45	0,38	0,11	0,18	0,19	0,17	0,30	0,31	7,30
1 344	1 137	1 666	2 307	804	1 043	1 304	1 033	2 084	1 476	1 293
463	109	712	1 006	270	445	455	403	873	643	478
963	1 239	829	1 682	317	390	945	629	1 151	664	716
10	12	28	111	51	18	48	10	35	37	31
196	251	380	375	110	125	172	147	279	181	196
884	1 354	1 360	1 922	316	774	869	770	1 668	1 238	913
52,0	53,7	65,4	74,3	18,6	29,7	35,7	26,0	159,7	46,1	176,8
18,5	63,3	12,4	61,4	18,2	22,7	31,2	26,8	29,7	28,2	131,9
1,9	19,8	3,2	2,7	0,8	1,3	1,4	1,2	3,6	2,2	58,9
36,6	43,7	9,2	62,7	17,4	21,4	29,8	25,6	28,1	26,0	105,0
1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3	1 910,3
74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3	74,3
71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8	71,8
6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0
351	537	339	162	205	307	345	306	661	418	362

ТААТТА ХАРБАЛААҔАР САҔА ХОТОН

Сотурутаадыта улууспут тыа хаһаайыстыбатын управлениетын начальнига А.С. Филатов салайааччылаах 6 киирилээх делегацията Таатта улуунун Харбалаах бөһүөлөгүр "Булуус" бааһынай хаһаайыстыба 100 төбө ыһык сүөһү турарыгар аман оҕорбут саҕа типовой хотонун аһылыгыгар калтан калла. Хаһаайыстыбаны А.А. Маркова салайар.

Хотон 70 м усталаах, 11 м туоралаах. Карнаа суох технологиянан "Сандвич" панеллэн, алюминийнан бүрүйэн оҕорбуттар. 16 мал сумалаах. Нөһүомү ТСН мунууан бигэрбитин тыраахтарынан таһаллар. Ыһыктыгар германскай оборудованиены туһаналлар. Бу ыһык аппарат икки ыһык тэҥнэ ыһык, көһөрүллэ сылдьар. Сүөһү анал турар сирдээх, уулааһына турбанан хааччылар, мунуунан баттаатарына уу түһэр иһиттээх. Баһаартан сэрэхтээх буолууга сүөһү бааллан турар быата (сыба) барыла-ра тэҥнэ босхо барарын ситиһэр механизмнаах.

Сүөһү турар хотонун таһынан аһык сирдээх, үлэлиир кабинеттаах, сыһыанар хостоох, душтаах икки этээстээх туһунан тутуулаах. Иккисинэрин хааччылар хочуолунайдаах.

Бу ферма республикаҕа "Дьыа кэргэн фермата" программанын тутулуубут. Тутууну көрө, программаны билсэ 100-тэн тахса күүһү калбыт. Төгүрүк остуол ыһытыллан Ил Түмэн депутата, аграрнай комитет председатели Д.В. Саввин, Тыа сирин территорияларын сайыннары департаментын салайааччыта Н.И. Петров салайан ыһытылар.

Алексей СЛЕПЦОВ

Салпықтың 4-е стр. көр.

Павел ФЕДОРОВ - Сомого,
суруйначчы, Саха Республикатын
культууратын үтүөлүк үлэһита.

Күндү биир дойдулаахтарым, улуус култууратын бары үлэһиттэрэ!

Россия Президентэ В.В. Путин 2014 сылы Култуура сылын, Саха сирин биһиги Ил Дархаммыт Е.А.Борисов ирбэт-тон - Арктика сылын биллэрдилэр. Онтон Чурапчы улуугар үйгүлээх, чөбүк, аныгылыгы таһымнаах ологу түстээһин сылын үлүүс баһылыга А.Т. Носович дьаһала табыста. Култуура үлэһиттэрин барыгытын ис сүрэхтэн эрэрдэлибик, барыгытыгар таһымнаах айар үлэни баһарабын!

Сылаабы сыллаах-соруктаах үлэ тэрээһиннэрин былааннаан ытыгы саҕалааһына үлүүс таһымнаан дьон-сэргэ, нэһилиэнньэ биһиттэргэ-көрүтүгэр олунньу 21 күнүгэр 15.00 чаастан "Айылыга" буолуоҕа. Бу киһе далааһынаах үлэ үлүүс култууратын бэтэрээннэрэ, делегата, үлүүсстээҕи "Айылы" култуура дүхүбүнэй киһиэ, иһитиннэрэр-методическай киһиэ, 200-тэн тахса култуура анал үөрэхтээх үлэһиттэрэ, 17 нэһиликтэргэ баар дьон сыаналаан хааччыйар эйгэ, үлүүс библиотечнай ситимэ, искусство хайысхатын оҥуорута, му-

зей, 8 народнай коллективтар хас биһирдэ ыал, төрөөбүт дойдубут, Сахабыт сирэ чэчири сайдарын туһугар айар-тутар кустуулар түмэн, бэйэ-бэйэбитигэр дурда-хатха, харысхал, биһир кыһыл күрүс буолан кэлэр кэнээри ыччакка үтүө, сырдык, кэрэ өйдөбүлү бу Култуура сылыннан хааларыабын, үлэбит түмүктэргэ 2015 с. буолаары туһар Улуу Кыайы 70 юбилей республикатааҕы Олонхо ыһыаҕар көстүөхтөрү дии саныыбын.

Онон үлүүспүт хас биһирдэ киһитин, өй-санаа, эт-хаан өттүрүн сайдыылаах дьирэҕ ис културалаах, амарах, сайгары иһитилээх, үс төгүс өлөр өлүү айабыттан бэйэтин кыһып өйүрүн, сүрүгүн сылааһынан, сындааһынаах иһитинэн тыһынаах хаалбыт, бүгүн республика инники күөҥүгэр сылдьар, Олимп чыпчаалыгар тахсыбыт боотурдары иһитит баай, дьирэҕ историчалаах төрөөбүт үлүүспүтүгэр патриоттар иһитилэн тахсалларын туһугар бу тэрээһиннэргэ айымньылаах үлэһиттэрин кыттаарга барыгытын ыксырабыт.

Нэһиликтэригэр хас биһирдэ ыала үйгүлээх, чөбүк, аныгылыгы таһымнаах олох суолун тутуһан үрдүк таһымна табыстааһына, үлүүспүт биһир сааһы күрүс буолан кыһарыа, үлүүспүт кыһарыаҕына республикабыт сайдар тэтимэ Россия таһымнаан түргэттэ, киһи буолан кэлбэйэн бэйэбит кыһарыаҕы тиэрэниһиэх, бэйэбит кустуулар эрэннэрин үтүө суобастаахтык, айымньылаахтык сырабытын ууран туран киһе далааһынаах үлэни тэрийэргэ турунуорун.

Н.В. МАКСИМОВ,
култуура управлениетын
начальнига

Российской Федерацияда Култуура сылын, Саха Республикатыгар Арктика сылын, "Кыайы Салота" Улуу Кыайы 70 сылын көрсө, 2015 сылга улууска «Олонхо ыһыаҕа» ыһыттыларынан нэһиликтэр икки ардыларыгар уус-уран самодетельность, норуот айымньытын улуустааҕы көрүү-фестивалын балаһыанньата

Тэрийэччилэр: "Чурапчы улууһа (оройуона)" МТ дьаһалтата, улуустааҕы култуура управлениета, улуустааҕы иһитиннэрэр-методическай киһиэ;

Фестиваль сыала-соруга: Кыайы 70 сылыннан аҕа көлүүнэ онорбут хорсун быһыытын, албан аатын норуот уус-уран айымньытын нөҥүө ыччакка тиэрди, үйэтиги, 2015 с. Олонхо ыһыаҕар бэлэмнэни; нэһиликтэрин түмүү, санта талааннары арыһы.

Ыһыттылар кэмэ: 2014 с. кулун тутар 15 күнүттэн - муус устар 10 күнүгэр дьэри;

Ирдэнилэр: Кэнсир улахан дьон кыттыһылаах 1 чаас 20 мүн. кылгаһа суох буолуохтаах;

Хор:

- 400-600 дьэри нэһиликтэригэр СК - 40 киһиттэн итэргэ суох;

- 600-тэн үөһэ нэһиликтэригэр СК - 60 итэргэ суох; хас да куолаһа арахсыбыт 2 ырыа;

1 - сэрии тизмэтигэр, 1 - көнүл тизмэ;

Үлүү: 400-600 дьэри нэһиликтэригэр СК - венскэй вальс - 4 паара, хотугу норуоттар үлүүлэрэ - 4 паара, 1 үлүү - 4 паара, 1 сольнай эбэтэр дуэт;

600-тэн үөһэ нэһиликтэригэр СК - венскэй вальс - 6 паара, хотугу норуоттар үлүүлэрэ - 6 паара, 1 үлүү - 6 паара, 1 сольнай эбэтэр дуэт.

Барыта 4 үлүү. Үлүү көрүннэр: 1 үлүү - сэрии тизмэтигэр, онтон атына саха үлүүтэ, атын омук үлүүтэ, эстраднай, сольнай уода.

буолуон сөп;

Соло, дуэт, трио, квартет;

ВИА эбэтэр национальнай музыкальнай инструменнар ансамбыллар.

Олонхо ыһыаҕын көрсө фольклор жанра: хомус, тойук, чабырдах, норуот ырыата.

Инсценировка эбэтэр композиция.

Быыстапка: "Олонхо ыһыаҕын туһулуга" (туспа балаһыанньа).

Киһи уусуоҕо: 400-тэн - 600 дьэри нэһиликтэригэр СК - 800 солк; онтон үөһэ нэһиликтэригэр СК - 1000 солк.

Сыаналаһар: сценография, уоту-күөһү, музыканы таба туһаныы, толоруу маастарыстыбата, аныгылыгы тутуллаах, сонун туруоруулаах нүөмэрдэр, дьон кыттыһа, нэһиликтэригэр үлэһиттэр аранаттын кытыннарыыга эбии баал эбиллэр.

Дьүүлүгүр сүбэ нэһиликтэригэр мистэтигэр тахсан көрөр. Көрөөччү баара ирдэнилэр.

Түмүк кэнсирдэр Чурапчы нэһиликтин "Айылы" КК ыһыттыллар.

Наҕараадалааһын: мистэтигэр нэһиликтэргэ дипломнар, сыаналаах бириистэр туттарыллар.

Фестиваль түмүгэ сыллааҕы нэһиликтэр икки ардыларынааҕы күрэххэ киирэр.

Билсэр төл, факс: култуура управлениета: 41-501.

Иһитиннэрэр-методическай киһи: 41-812

Тэрийэр хамыһыһа.

Дьыллар цонна дьоннор

КЫРА ХАБЫРЫЫС КЭРГЭНЭ КИМ ЭТЭЙ?

"Чолбон" сурунаал быһырыыһы атырдыах ыһыаһы (8-с нүөмэр) нүөмэригэр Иоган Максимов "Эһэбит кыра Хабырыыс кэриэһигэр" дьин ахтылыгыгар эбэттин-кыра Хабырыыс кэргэнигэр ахтан ааспатах.

1996 сыл тахсыбыт "Чакыр урук-кута, билингитэ" дьин кэриэһигэр Николай Иванович Егоров -Ороһу "Кыра Хабырыыс үрэхтэн бандыыттар киирбиттэрин истэн, Бологур Быттынатыгар кэргэнигэр дьонутар Ноевтарга кыстаан олорон, дойдуттар куттан тахсан, бандыыттарга соһуччу түбөспүтүгэр", - дьин ахтар. Бу кэриэһигэр М.П. Егорова тылыттан М.К. Кирилин бу курдук суруйар: "Кыра Хабырыыс-Куһаҕаллай (1893-1922сс.) Чурапчы Амматын Быттынатыгар олохтоох Иннокентий Ноев кыһын кэргэн ыһыта.Кэриэһигэр Ольга дьин кыһы хаалбыта", - дьин Онон Чакыр дьон-сэргэтэ ытыктыыр, кэриэстиир киһилэрэ Кыра Хабырыыс кэргэнэ ким этэй дьин кыһын быһаарылыбатах түгэни чуолкайдан эрэбин.

Бологур нэһиликтин Быттынаты-

гар отчолорго Ноевтар аймах олорбуттара. Иннокентий Михеевич Ноевтаах 1 уоллаах, 7 кыһастаах эбиттэр. Лүһүгүрүүр Лөгөнтөй сытты-хотуу, тыллаах-өстөөх нэһиликтэ биллэр киһи эбит. Нэһиликтэ кэриэһинэн дуу, быһаарынай кулубанан дуу талыла сылдьыбыт курдук. Соргох уола Охонхой эбэттин аатын араспаанньа онгостон, Афанасий Иннокентьевич Михеев дьин буолбут. Кыһастара бизлсэр Варвара Афанасьевна Михеева ханна эрэ олороро буолуо, үлэһэн бүтүтэ.

1. Улахан кыһыс Арыһаа Одьулуун Баһарыгар Константин Ноевтаах кэргэн тахсан. Миһигэрэй уонна Михаил дьин өлүрдөөхтөр. Дмитрий Аҕа дойдуну сэрэтигэр элбүтэ.

2. Анастасия-1 - Улахан Настаа Бологур нэһиликтэ киһитигэр Моисей Иванович Саввинтыын ыал буолан 3 оҕоломмуттар. Иосиф Моисеевич - Кыттыабай бандыыттарга холбоһон, М.Артемовы кытта ыһыттыбыт. Василий Мырылаттан кэргэннэн онно элбүтэ, элбэх оҕолордоох. Балыстара Мария Моисеевна Мырылаа Федо-

ровтарга кийит буолбута.

3. Евросинья Иннокентьевна сатаан чуолкайданмата. Кэргэнэ-Эппинэ-Дьонну дьин суруллубут. Уоллара Гаврил Аҕа дойдуну сэрэтигэр элбүт. Бу төрүччүнү онорбут И.Д. Неустроев билигин биһиги кэриэһитигэр суох.

4. Парасковья - Боккуойа Амма улуунун киһитигэр Иван Сирдынтэтигэр ыал буолбута. Улууска, республикаҕа даҕаны биллэр Дмитрий Иванович дьин уоллаахтар.

5. Марфа Иннокентьевна Ноева-Яковлева 1926 сыллаахха Бологурга олорон, элэр сааһыгар ыалдьан элбүт. Соргох кыһастара Ольга Гаврильевна Максимов Егор Лазаревичтыын ыал буолан, Иоган дьин уоллаахтар. Калинин Егор Степанович Васильевтыын 6 оҕолордоох.

Кыра Хабырыыс холбоһот, солору буолаат элбүт буолан, бука Марфа Чакыры көрбөтөр буолуо. Чакырдар да кийиттэрин көрбүттэрэ саарбах.

6. Фека - Дмитрий Михайлович иоск кэргэнэ Миһигэрэй Хабылаттан төрүттээх, ол тыһын баран Бологурга

олохсуйбута. Маннайгы кэргэнигэр Михаил Николай дьин уолаттардааҕа. Фекалтан Иннокентий (бука эбэттин аатынан буолуо), Дмитрий дьин иоск уолаттардааҕа. Хайаларыттан да ыччаттар бааллар.

7. Анастасия-2 - Кыра Настаа Гаврил Дмитриевич Егоровтыын (Кутда олохтооҕо) ыал буолан, Алексей уонна Марфа дьин оҕолордоохтор. Ыччаттар бааллар. Алексей кыһа Марианна Алексеевна Манасытова педагогическай наука кандидата.

Бу төрүччүнү Иннокентий Дмитриевич Неустроев онорбутуттан туһаныбыт. Чакыр кэриэһитигэр И.И. Егоров биһиги быһааран бу курдук суруйбут:

"Кыра Хабырыыһы 1922 сыллаахха кыһын Нодуһа (кулаах Петр Ефимов кэргэнэ-ааптар) кинигэ ыалдьытты Нэлэргэ кэлбитин тыллаан туттарбыта дииллэрэ сымыйа. Нодуһаҕа Аммаҕа мун киилэригин (Петр Ефимов отчолорго Аммаҕа Соһорсун Арыһааҕар олорбут эбит-ааптар) Хабырыыс ол кэриэһигэр туулар."

И.М. ПАВЛОВ
Манааҕайы

Автор сургутар ажилдаа сонгоо
редакция газрынхныг мэгдэн олго
түлээр буулбал. Сургуули хийгээд
хочомлоо бүрдүүлэхээрхныг
ашиглахгүйгээр сэтгэл тус байгааг олго.